

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

צנא א ב ג מיי פ"ח מהל'
שמיטה ה' יז פ"ו
שם הלכה א'
צד ר מ"י פ"א מהל'
מעשר שני ו"ד
הלכה ה':

בד"א דמוון שלש מיהא מוסרין בלוקח מן ההפקר שראה חצר זה שנתלקטו פירות הללו בשדה המופקר שאין ע"ה זה שומרין הואיל ולא ראינוהו חשוד מותר למסור לו מעט אבל לא הרבה שלא תהא עינו זרה להלניען אבל בלוקח מן המשומר שהשדה זו מקום משומר בגדר ופתח נעל זה נחשד לענין שאינו מפקירן שאמרה תורה ששמטנה ונטשתה ואכלו אציוני עמך והערמה היא שמוכרן על יד כך פי' צקונט' ולא יתכן פי' זה לפי מה שפירשנו בשם ר"ת פ"צ דכתובות (דף כד. טז) גבי שלי חדש ושל חצרי ישן דתמס ע"ה אינו חשוד אלא כ"כ יודע ביה שהוא חשוד ואי בודאי חשוד מייירא הכא א"כ מן המופקר נמי ליתסר הפיגס וכו' וכל הני דחשיב התם ואומר ר"ת דפירות מן המשומר אסורין כדלש"י בת"כ ואת ענבי וזירין לא תבזרו מן המופקר אתה בזר ואי אתה בזר מן המשומר דזירין משמע דזר מהן בני אדם וכן פי' צקונט' בשם רבותיו צקוף יצמות (דף קכג.) גבי נכרי שהיה מוכר פירות צקוף ואמר פירות הללו של ערלה הם של נטע רבעי הם של עזקה הם לא אמר ולא כלום לא תכחין זה אלא להשביח מקחו כלומר של עזקה מפרסם מעוק וגדר כפיז לו והיא שביעית והקשה שם צקונט' על פירושם מה איסור יש

רבינו חננאל

ואקשינן מוזן ג'
סעודות מן המופקרות
ותו לא, ורמינן הא
דתן בשביעית פ"ט
הפיגס והירבוזין השוטין
וחלגלוגות (והכסופי)
(והכוסבר) שבתרים
והכרפס (ששנוט)
(שבתרות) והגריד
שבאפר, פטורין מן
המעשר, ונלקחין מכל
אדם בשביעית, לפי שאין
כיוצא בהן נשומר, קתי
מיהא מן המופקר ונלקחין
מכל אדם בשביעית, ולא
קתי ג' סעודות, ותרקינן
בכדי מן, פי' כדי מונוותי,
כלומר כדי שימכר אלו
ירקנה בדמיהן פת ויבשר
כדי אכילתו, ולא קשיא, אי
הכי שאין מוסרין לו
בשביעית יותר ממוזן ג'
סעודות, אפילו לזולב לא
יקנה (ממון) (ממון)
דבמים, (ושנינו לזולב)
ששנינו במשנתנו הוא
שנכנס משנה ששית
לשביעית, כי הוא נ"א:
שהוא חשוד מפירות שנה
ששית, לפיכך מותר, ואם
תאמר אי הכי ליתנה במתני,
שם האתרוג מותר,
ונוקמה באחרון בן ששית
הנכנסת לשביעית, לא
מציא אמרת הכי, דאפי'
אתרוג בן ששית שנכנס
לשביעית אסור, דבתר
לקיטת אולינן, ולא
היישנין לתנותו של
אתרוג.

ובא ואוכלן בקדושת שביעית בד"א בלוקח מן המופקר אבל בלוקח מן המשומר אפילו בכחצי איסור אסור מתיב רב ששת ומן המופקר ג' סעודות ותו לא ורמינן דהפיגס והירבוזין והשיטים וחלגלוגות והכוסבר אפר פטורין מן המעשר וניקחין מכל אדם בשביעית לפי שאין כיוצא בהן נשומר הוא מותיב לה והוא מפרק לה בכדי מן שנו וכן אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן בכדי מן שנו מאי משמע דהאי מן לישנא דמוזני הוא דכתיב וימון להם המלך וגו' אי הכי לולב נמי לולב בר ששית הנכנס לשביעית הכי אתרוג נמי בת ששית הנכנסת לשביעית היא אתרוג בתר לקיטת אולינן והא בין ר"ג ובין ר' אליעזר לענין שביעית אתרוג בתר חננה אולינן דתנן אתרוג שוה לאילן בג' דרכים ולירק בדרך אחד שוה לאילן בג' דרכים ולערלה ולרבעי ולשביעית ולירק בדרך אחד שבשעת

וצא חצר זה ואוכל אותם הפירות בקדושת שביעית אכילה ושתיה וסיכה והלקט הנר שהן הנאות המותרות בהן כדמפרש במס' שביעית (פ"ח מ"ג): בד"א. דמוון ג' סעודות מיהא מוסרין בלוקח מן המופקר שראה חצר זה שנתלקטו פירות הללו בשדה המופקר שאין ע"ה זה שומרו הואיל ולא ראינוהו חשוד מותר למסור לו מעט אבל לא הרבה שלא תהא עינו זרה להלניען: אבל בלוקח מן המשומר. ששדה זו הייתה משומרת בגדר ופתח נעול זה נחשד לענין שאינו מפקיר לעניים דכתיב (שמות כג) ואכלו אציוני עמך וגו' והערמה היא שמוכרן על יד על יד: הפיגס. עשז שקורין רוד"א: פיכזוין. הנפלי"ש בלשון אשכנז וכאן קורין לו אויל"ש והן עשזים ועממס קרוין ללולבי גפנים: והשיטין. אישפרו"ש ומין ירק הוא: וחלגלוגות. פולפי"ד: והכוסבר של הרים. אליינדר"א והוא גדל בהרים אבל כוסבר של גנה חשוד הוא: והכרפס של נהרות. שקורין בלע"ז קרישו"ן אבל של גנה חשוד הוא. וי"א כרפס אפי"א וכן שמעתי אבל נראה שאינה גדילה בנהרות: והגריד של אפר. אורוג"א הגדילה בחמו אבל של גנה חשוד הוא: פטורין מן המעשר. כלל השנים כדמפרש טעמא שאין כיוצא בהן נשומר שאין חשודין על הצרות ומפקירין אותן לכל והפקר פטור מן המעשר דכתיב (דברים יד) וצא הלוי כי

אין לו חלק ונחלה עמך בדבר שאין לו חלק ונחלה עמך יטול מעשרותיו יאל הפקר לקט שכחה ופאה שיש לו חלק עמך: וניקחין מכל אדם בשביעית. ואף על גב דשביעית נהגא במופקרים מפני שאין כיוצא בהן נשומר והוא ליה לוקח מן המופקר ואף על גב דלא ידעינן ביה בהאי דודאי הפקיר מחזיקנא ליה בהכי דאין דרך לשומרן לפיכך מוסרין לו דמישן ולא חשדינן ליה שנייעם לסחורה אלמא בלוקח מן המופקר מסרינן טובא דהא ונקחין קתי משמע אפי' טובא: בכדי מן. בכדי מונוותיו שנו דנקחין והיינו שלש סעודות: וימון להם המלך. כל"כ סעודה משמעי קרא דניאל (א') וימון המלך ויפרנס המלך: אי הכי. דאין מוסרין דמי שביעית לעם הארץ לולב נמי לא מצינן מיניה שאף צו נהג שביעית וטעמא מפרש לקמן: ומשני לולב בר ששים הנכנס לשביעית הוא. דעל כרחך בחמשה עשר יום שמראש השנה עד החג לא גדל וקיימא לן אילן בתר חנטה אולינן ביה זמנסת ראש השנה (דף ק"ג): אסרוג בתר לקיטת אולינן. דחלוק משאר אילנות ודינו כירק שהלכו צו בתר לקיטת משום גדל על כל מים כדאמרינן ב"ר"ה (דף ט'): ותבואה ואילנות גדלין על מי גשמים ואתרוג גדל על כל מים שמסקין אותו תמיד כירק כדאמרינן בפ"ק דקדושין (דף ג. א.): צין לר"א צין לר"ג. דאפליגו באתרוג לענין מעשר מודו לענין שביעית דבתר חנטה אולינן ביה: לערלה. שנהג צו כאלין וכן רבעי נהג צו: ולשביעית. דאולינן ביה לענין שביעית בתר חנטה: שבשעת

מיהא לאכילה שרי דאי אסריי וכי דרך לקנות דבר האסור ומיהו קשה דרישא דקרא דריש ליה התם לאיסור אכילה דקתי רישא את ספיח קלידך לא תקצור מכלן סמכין על הספיחים שהן אסורין ועוד דכולה ספיח דמאניה של שביעית סתם משנה היא פרק ח' (מ"ו) משמע דבסתם שביעית איירי שדרך להפקיר אע"ג דבגמרא דירושלמי מיימי עלה כולה דרשא דתורת כהנים: ר"ב ע"י. הך משנה אמאי כמאן דלמר נטע רבעי צפרק כילד מצרכין א (דף ק"ה): ולשביעית. ירק נמי אית ביה שביעית אלא מפרש צירושלמי פרק צ' דצירורים כגון אתרוג בת ששית הנכנסת לשביעית הרי היא לבעלים כאילן דבתר חנטה ולא כירק דבתר לקיטת והא דלא תנא שוה לאילן לענין כלאים (וולא) הוי כלאי הכרס מה שאין כן בירק ולענין דר"ה שלו שבט כאילן אע"ג דלאחר לקיטתו עישורו כירק ומ"מ ר"ה שלו שבט כאילן כדאמרינן פ"ק דר"ה (דף ט'): דלא תנא אלא מידי דבהא אולינן בתר חנטה ובהא אולינן בתר לקיטת והא"ת ואמאי לא אולינן באתרוג בתר לקיטת לכל דבר כיון דגדל על כל מים כירק דהכי משמע פ"ק דר"ה (ג"ז טז) באספק מגרנך ומיקבך מה גורן ויקב שהן גדלין על רוב מים ומתעשרין על שנה שעברה יאלו ירקות שגדילים על כל מים מתעשרין לשנה הבאה ואע"ג דמעשר ירק דרבנן מ"מ לענין שביעית דאורייתא דרשא גמורה היא וי"ל משום דדרשינן פ"ק דר"ה (דף ג.) גבי ערלה פעמים שצרכיית ואסורים משום ערלה וא"ת דהכא משמע דאולינן בירק בתר לקיטת לענין שביעית וצמסכת שביעית (פ"ט מ"א) תנן כל הספיחים מותרין חוץ מספיחי כרוב ופירשנו שם ע"פ הירושלמי דאיירי בספיחי ששית הנכנסין לשביעית ומיתרלא בהכי היא דפ' מקום שנהגו (דף נ"א): דמניא איפכא אסורין חוץ מספיחי כרוב ונראה לפרש דהא דאולינן בירק בתר לקיטת היינו בשלא נגמר גדולם בששית אבל נגמר גדולם בששית שרו צין לר"ע דדריש שגדילים על רוב מים צין לר' יוסי הגלילי דדריש שגדילים על מי שנה שעברה פ"ק דר"ה (דף ט'). מידי דהוה אצללים הסריסים דהתם שנוע מהם מים ל' יום לפני ראש השנה דאפילו מאן דפליג התם הכא מודה דלר"י הגלילי כיון דבגמר גדולם נמלאו גדילים על מי שנה שעברה ותו לא גדלי על מי שנה הבאה ולר"ע נמי כיון דתו לא גדלי על כל מים יאלו מתורת ירקות שגדילים על כל מים כדאמרינן צירושלמי גבי צללים הסריסים פ"צ דשביעית אמר ר' מנא מכיון שנוע מהן מים שגדלים יום לפני ר"ה נעשו כבעל שנספקת במי גשמים ומתעשרין לשעבר וכן נראה לגבי אורו ודוחן ב"ר"ה פ"ק (דף ק"ג): דיהב לכו שמואל דין ירק דבתר לקיטת וקאמר הכל הולך אחר גמר פרי אלמא גמר פרי עיקר אלא דנקט בכל דוכתי לקיטת משום דדרך ללקט בגמר פרי והנהו גמר פריים ביחד אלא שאין מתיבשין ביחד כדאמרינן דעשויה פרכים פרכים ומיהו קשה מאתרוג דאמרינן פרק קמא דר"ה (דף ט'): באתרוג שחנטו פירותיה קודם חמשה עשר דאיך שבט ונלקט באחד שבט ומשמע משום דמספקא ליה אי אולינן באתרוג בתר חנטה כ"י אליעזר

א) שביעית פ"ט מ"א,
ב) ר"ה יד: קדושין צ'
ג) כמ"י פ"ב מ"ו, א) ונ"ע
ד) מוס' קדושין צ': ד"ה
ה) תרומה, ד) ג"ל דלא,

תורה אור השלם
1. וימון להם המלך דבר יום ביומו מפת בג המלך ומיין משקיו וקדוהם שנים שלוש ומקצתם יעמדו לפני המלך: דינאל א ה

הגהות הב"ח
א) תוס' ד"ה בד"א דמוון וכו' ממאן אתה אומר תפאה:

לענין רש"י
רוד"א. פיגס (צמח).
הנפלי"ש (הנפירוש).
המציץ (צמח, בגרמנית).
אודיל"ש (אוישיל"ש).
המציצים (צמח).
אישפרו"ש (אישפרו"ש).
אספרוסיס.
פולפי"ד (פולפי"ד).
רגלה. חלגלוגה (עשב בר).
אליינדר"א. כוסבר.
קרישו"ן. שחלים.
אפי"א. כרפס.
אורוג"א. אורה (צמח).

מוסף רש"י
אתרוג שוה לאילן בג' דרכים. עולה ורבעי טובא צו כאלין ולענין שביעית הולכין צפירומיו אחר חנטה כאילן ולא אחר לקיטתו כירק (קדושין ב): אלו שוה לאילן לילך אחר חנטה לענין ערלה ורבעי ושביעית (ד"ה יד).